

Vývoj a perspektívy Hospodárskeho a sociálneho výboru

Sčensná Anna · Humanitné vedy

01.02.2016

Hospodársky a sociálny výbor je jedným z poradných orgánov Európskej únie. Jeho historické korene siahajú už k počiatkom európskej integrácie, čo ho oprávnenne zaraďuje medzi najstaršie orgány, ktoré v súčasnosti v Únii pôsobia. Formálny základ fungovania tohto poradného telesa bol daný Rímskymi zmluvami. Od doby jeho inštitucionalizovania však už ubehlo niekoľko desiatok rokov, čo nás núti zamyslieť sa nad tým, aká je súčasná pozícia Hospodárskeho a sociálneho výboru v administratívnom aparáte Únie a aký dopad mali jednotlivé revízie na zmenu jeho fungovania. Cieľom príspevku je prostredníctvom analýzy textov primárneho práva a ďalších právnych predpisov zodpovedať na nastolené otázky. V neposlednom rade, prihliadnuc na fakt, že prostredie Únie je značne dynamické, je cieľom príspevku predostretie alternatív možného smerovania tohto poradného telesa v budúcnosti Únie.

Úvod

V administratívnom aparáte Európskej únie (ďalej „Únia“) popri sebe pôsobia viaceré kategórie orgánov a inštitúcií, ktoré navzájom odlišuje rozsah ich právomoci a spôsob vzniku. Jednou z osobitých kategórií sú poradné orgány. V súčasnosti pôsobia v Únii dva poradné orgány - Hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov. Takáto voľba poradia jednotlivých výborov je zámerná a vychádza z chronologického hľadiska. Kým zrod Hospodárskeho a sociálneho výboru môžeme datovať už v počiatkových fázach integrácie, Výbor regiónov inštitucionalizovala až Maastrichtská zmluva. Prihliadnuc na skutočnosť, že integrácia mala pôvodne len ekonomický rozmer a nebrala do úvahy názory tých, voči ktorým jej rozhodnutia smerujú, bolo víziou pri tvorbe Hospodárskeho a sociálneho výboru, vytvoriť teleso, ktoré by predstavovalo miesto pre zastúpenie a diskusiu organizovanej občianskej spoločnosti.

Zároveň by takéto teleso bolo privilegovaným spojovateľom dialógu medzi občianskou spoločnosťou a administratívnym rámcom Únie, ktorý by fungoval oboma smermi. Na jednej strane by poskytoval zákonodarcom Únie pohľad subjektov, ktorým sú navrhované legislatívne akty adresované, a na druhej strane by predstavoval komunikačný kanál, prostredníctvom ktorého by zástupcovia skupín občanov boli oprávnení oboznámiť sa so zámermi únijských orgánov. Táto myšlienka bola zhmotnená v čl. 193 Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva, na základe ktorého bol v roku 1957 Hospodársky a sociálny výbor formálne inštitucionalizovaný. Pozostával zo zástupcov hospodárskeho a sociálneho života a jeho poslanie spočívalo

vo vykonávaní poradnej funkcie vo vzťahu ku Európskej komisii a Rade Európskej únie v presne vymedzených oblastiach. Môžeme konštatovať, že pozícia Hospodárskeho a sociálneho výboru v administratívnom aparáte bola už od začiatku pomerne jasne definovaná, o čom svedčí jeho zatriedenie medzi poradné orgány, no zároveň musíme súhlasiť s tvrdením, že spočiatku bola jeho právomoc v legislatívnom procese veľmi obmedzená a jeho vplyv minimálny.

Od doby inštitucionalizovania Hospodárskeho a sociálneho výboru, metaforicky označovaného ako „mostu“ medzi inštitúciami Únie a občianskou spoločnosťou, už uplynulo viac než 50 rokov a podoba európskej integrácie a tiež otázka nastavenia inštitucionálneho systému Únie sa výrazne pozmenila. Všetky tieto zmeny sa samozrejme odrazili aj vo fungovaní Hospodárskeho a sociálneho výboru, ktorý nato, aby dokázal pretrvať ako súčasť administratívneho aparátu Únie, musel jednotlivé zmeny reflektovať a prispôbiť sa novému prostrediu. Konkrétne dopady revízií základného zmluvného rámca sú obsahom nasledujúcej časti príspevku, čo prispieva k naplneniu cieľa, identifikovať minulú a súčasnú pozíciu Hospodárskeho a sociálneho výboru v administratívnom aparáte Únie.

1. Hospodársky a sociálny výbor v kontexte zakladateľských zmlúv a ich revízií

Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (Rímske zmluvy)

Ako sme už vyššie uviedli, história Hospodárskeho a sociálneho výboru sa začala písať už v počiatkoch európskej integrácie. Toto obdobie predstavovalo pokrok zatiaľ len v oblasti hospodárskej integrácie, pretože štáty ešte neboli pripravené vyvíjať aktivity v rovine politickej integrácie. Prihliadnuc na podmienky, ktoré predpokladala Messinská deklarácia, prijali 25. marca 1957 najvyšší predstavitelia členských štátov Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ znenie Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva označovanej ako Rímske zmluvy (ďalej „ZEHS“). Táto mnohostranná medzinárodná zmluva oficiálne zriadila Hospodársky a sociálny výbor ako poradný orgán a zaradila ho medzi orgány Európskych spoločenstiev. Jeho zriadenie predstavovalo uvedenie si nevyhnutnosti podieľania sa na riadení aj pre širokú škálu tých, na ktorých majú rozhodnutia prijaté na pôde Európskych spoločenstiev priamy dopad. Ustanoveniam týkajúcich sa problematiky Hospodárskeho a sociálneho výboru bola venovaná tretia kapitola ZEHS. Obsahom tejto kapitoly bola úprava štruktúry, počtu členov, kreácie a rozsahu základných právomocí.

Počet členov Hospodárskeho a sociálneho výboru bol v zmysle čl. 193 ZEHS stanový na čísle 101 (vtedajšia členská základňa pozostávala zo 6 štátov). Medzi predstaviteľov Hospodárskeho a sociálneho výboru boli zaradené subjekty z hospodárskeho a sociálneho života a to predstavitelia výrobcov, poľnohospodárov, dopravcov, pracovníkov, obchodníkov a remeselníkov, príslušníkov slobodného povolania a všeobecných záujmov. (čl. 193 ZEHS) Funkčné obdobie členov Hospodárskeho a sociálneho výboru bolo štvorročné s možnosťou jeho opätovného vykonávania, pričom členov vymenovávala jednomyselne Rada Európskej únie. (čl. 194 ZEHS) Na čele bolo predsedníctvo a predseda s polovičným funkčným obdobím. (čl. 196 ZEHS) Špecifické je aj ustanovenie, ktoré zaväzovalo členov Hospodárskeho a sociálneho výboru vykonávať svoju činnosť nezávisle len na základe svojich osobných schopností. (čl. 194 ZEHS)

Právomoc Hospodárskeho a sociálneho výboru bola už v jeho začiatkoch jasne definovaná. Bol inštitucionalizovaný ako poradný orgán vo vzťahu ku Európskej komisii a Rade Európskej únie, pričom boli presne definované aj oblasti, v ktorých jeho špecializované sekcie pôsobili. Išlo o sekciu poľnohospodárstva a sekciu dopravy. (čl. 197-198 ZEHS) Vychádzajúc z takejto koncepcie postavenia Hospodárskeho a sociálneho výboru môžeme konštatovať, že došlo k zriadeniu špecifického orgánu, ktorý mal svojou činnosťou napomáhať európskej legislatíve a priblížiť jej tvorbu adresátom.

Jednotný európsky akt

Prijatie Jednotného európskeho aktu (ďalej „JEA“) predstavovalo najradikálnejšiu a najzávažnejšiu revíziu zakladateľských zmlúv Európskych spoločenstiev. JEA bol prijatý 17. a 28. februára 1986 dvanástimi ministrami zahraničných vecí členských štátov Európskych spoločenstiev. Jeho obsah i zameranie do budúca sa stretlo so zaslúženým ohlasom a prinieslo prelom v oblasti hospodárskej i politickej integrácie. (Nováčková, 2012, str. 27)

Napriek tomu, že Kapitola II. JEA je venovaná Ustanoveniam pozmeňujúcim ZEHS, nemá dopad na fungovanie a kompetencie Hospodárskeho a sociálneho výboru. Môžeme konštatovať, že ustanovenia JEA majú nulový vplyv na zmenu pozície Hospodárskeho a sociálneho výboru. JEA ponecháva Hospodárskemu a sociálnemu výboru také právomoci i štruktúru, ako to upravila ZEHS. Domnievame sa, že to bolo spôsobené tým, že sa jednalo o nový orgán, pri ktorom sa neukázala potreba zmeny jeho pozície. V súvislosti s rastúcim počtom členských krajín, stanovil JEA zvýšenie počtu členov z predchádzajúcich 101 na 189.

Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva)

Zmluva o Európskej únii (ďalej „ZEÚ“) predstavuje výrazný prelom v histórii Európskych spoločenstiev a Únie. V oblasti poradných orgánov Únie práve tento dokument inštitucionalizoval druhé poradné teleso, Výbor regiónov, čím pozmenil administratívny rámec Únie. ZEÚ bola podpísaná 7. februára 1992 a platnosť nadobudla 1. novembra 1993. Na rozdiel od predchádzajúcej revízie ZEÚ, upravila problematiku Hospodárskeho a sociálneho výboru, ktorému sa venovala v druhej hlave. ZEÚ ponechala štruktúru i funkčné obdobie členov Hospodárskeho a sociálneho výboru.

Ďalšia zmena, ktorá sa dotýkala otázok členstva, súvisela s podmienkami kladenými na členov Hospodárskeho a sociálneho výboru. Kým dovtedy platilo, že členovia sú vymenovaní na základe svojich osobných schopností a nie sú viazaní žiadnymi pokynmi (čl. 194 ZEHS), ZEÚ to pozmenila tak, že členovia vykonávajú svoju funkciu úplne nezávisle vo všeobecnom záujme Spoločenstva. Podstatnou zmenou, ktorá predstavovala akési pomyselné odpútanie sa Hospodárskeho a sociálneho výboru od Rady Európskej únie, predstavovalo zrušenie schvaľovacieho procesu jeho Rokovacieho poriadku Radou Európskej únie. (čl. 196 ZEÚ)

ZEÚ priznala Hospodárskemu a sociálnemu výboru silnejšiu pozíciu, než akú mal na začiatku svojej existencie. V zmysle ZEÚ sa Hospodársky a sociálny výbor mohol

schádzať aj z vlastného podnetu, nielen na žiadosť Rady Európskej únie alebo Európskej komisie a taktiež získal oprávnenie vydávať stanoviská aj z vlastnej iniciatívy. (čl. 196 ZEÚ) Posledná zmena, ktorú Hospodárskemu a sociálnemu výboru priniesla ZEÚ spočívala v predĺžení minimálnej lehoty na predloženie stanoviska z predošlých desiatich dní na mesiac odo dňa, kedy sa o tejto lehote dozvedel predseda výboru. (čl. 198 ZEÚ)

Amsterdamská zmluva

Ďalším priedelom európskej integrácie bola Amsterdamská zmluva, ktorú 2. októbra 1997 podpísali ministri zahraničných vecí a platnosť nadobudla 1. mája 1999. Predstavovala pokračovanie v línii vytýčenej v ZEÚ. V tomto období Úniu tvorilo už 15 členských krajín, načo musela Amsterdamská zmluva (ďalej „AZ“) nepochybne reagovať. Jej obsahové zmeny dotýkajúce sa „mostu“ medzi občianskou spoločnosťou a inštitúciami Únie sú obsahom Kapitoly 3 čl. 257 - 262.

Obdobne ako iné revízie aj AZ vymedzuje hneď v úvode postavenie Hospodárskeho a sociálneho výboru ako poradného orgánu. Štruktúru i funkčné obdobie členov ponecháva nezmenené, no v súvislosti s rozšírením Únie upravuje počet členov z predošlých 189 na 222. Omnoho väčší význam než zvýšenie počtu členov, čo môžeme vnímať ako logický krok pri každom rozširovaní členskej základne, je fakultatívna možnosť poradenstva poskytnutá Európskemu parlamentu. Dovtedy sa totiž poradenská funkcia Hospodárskeho a sociálneho výboru uplatňovala len vo vzťahu k Rade Európskej únie a Európskej komisii. Tento krok znamenal, že aj Európsky parlament sa v otázkach, v ktorých to považoval za dôležité, mohol obrátiť na Hospodársky a sociálny výbor. Táto zmena sa pozitívne dotkla postavenia Európskeho parlamentu i Hospodárskeho a sociálneho výboru.

Posledná zmena, ktorá súvisela s nadobudnutím platnosti AZ, spočívala v zrušení Protokolu č. 16, ktorý predstavoval spojenie medzi fungovaním Výboru regiónov a Hospodárskym a sociálnym výborom. Zmysel tohto dokumentu spočíva v tom, že Výbor regiónov nebol oprávnený rozhodovať o svojich administratívnych otázkach samostatne, bez súhlasu Hospodárskeho a sociálneho výboru. Zrušením tohto protokolu tak došlo k osamostatneniu sa Výboru regiónov od Hospodárskeho a sociálneho výboru. (Kaniok, Ďaďová, 2013)

Po zaniknutí platnosti Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ v júli 2002 prevzala Únia celú jeho agendu. To znamená, že prevzala aj jeho inštitucionálny systém, čo ovplyvnilo pozíciu Hospodárskeho a sociálneho výboru. Došlo k zrušeniu Poradného výboru a na návrh Európskej komisie bol Hospodársky a sociálny výbor poverený prevzatím jeho právomoci. „S týmto cieľom bola zostavená Poradná komisia pre zmeny v priemysle, skladajúca sa z členov Hospodárskeho a sociálneho výboru a delegátov zastupujúcich odvetvia ocele a uhlia, ale tiež ďalšie odvetvia, ktorých sa dotýkajú problémy modernizácie hospodárstva.“ (Európsky hospodársky a sociálny výbor, 2015)

Nicejská zmluva

Krátko potom, čo sa svet ocitol v druhom tisícročí, nadobudla 1. februára 2003

platnosť Nicejská zmluva (ďalej „NZ“). Cieľom predchádzajúcej revíznej zmluvy bola reforma administratívneho systému. K nej síce došlo, no nie v požadovanom rozsahu čo sa stalo dôvodom na prijatie NZ, ktorej najpodstatnejšou zmenou boli zmeny inštitucionálneho systému. (Nováčková, 2012, str. 43-45) Ustanovenia, ktoré sa dotýkajú Hospodárskeho a sociálneho výboru sú obsahom čl. 2 prvej časti NZ. Prvou významnou zmenou, ktorú priniesla NZ, je úprava počtu členov Hospodárskeho a sociálneho výboru, kde stanovila, že jeho počet neprevýši maximálnu hranicu 350. (čl. 258 ZES) Obdobne takúto právnu úpravu zaviedla aj vo vzťahu k Výboru regiónov.

NZ zmenila spôsob kreovania členov Hospodárskeho a sociálneho výboru. Kým dovtedy vymenovávala členov Rada Európskej únie jednomyselne (čl. 258 ZES) a pre účely vymenovania členov predložil každý členský štát Rade Európskej únie zoznam, ktorý obsahoval dvojnásobný počet kandidátov, než je počet miest prislúchajúcich pre jeho štátnych príslušníkov (čl. 259 ZES) v súlade so zmenou zavedenou NZ sa proces kreovania členov zjednodušil a urýchlil. Bolo to zabezpečené tým, že sa zmenil spôsob schvaľovania členov Radou Európskej únie z jednomyselného hlasovania na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou. NZ však naďalej ponechala dĺžku funkčného obdobia v trvaní štyroch rokov a aj možnosť opätovného vymenovania člena na ďalšie funkčné obdobie.

Ústavná zmluva

Ústavná zmluva mala znamenať ďalší významný medzník európskej integrácie. Bola podpísaná 29. októbra 2004 a aj keď mala predstavovať prvú veľkú kodifikáciu, nový základný dokument Únie, nakoniec nenadobudla účinnosť, pretože proces jej ratifikácie zostal na mŕtvom bode. Tento dokument je potrebné aj napriek jeho nelichotivému osudu spomenúť, pretože prevažná časť myšlienok, ktoré boli jeho obsahom, sa následne premietli do znenia platnej Lisabonskej zmluvy. Ústavná zmluva v čl. I-32 definovala Hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov ako poradné orgány vo vzťahu k Rade Európskej únie, Európskej komisii i Európskemu parlamentu. Následne vymedzila členov, kde Hospodársky a sociálny výbor pozostával zo zástupcov organizácii zamestnávateľov, zástupcov organizácii zamestnancov a iných zástupcov občianskej spoločnosti.

Ústavná zmluva v čl. III-389 opätovne stanovila strop členov Hospodárskeho a sociálneho výboru na čísle 350. Zmenila spôsob kreovania členov: „ Rada, ktorá sa uznáva jednomyselne, prijme na návrh Komisie európske rozhodnutie, ktorým sa určí zloženie výboru.“ Domnievame sa, že takáto úprava by znamenala krok späť a bola by brzdou v procese kreovania členov Hospodárskeho a sociálneho výboru. Pomerne radikálna zmena, ktorú so sebou Ústavná zmluva priniesla, spočíva v predĺžení funkčného obdobia členov Hospodárskeho a sociálneho výboru z pôvodných štyroch rokov na päť rokov. Domnievame sa, že cieľom tohto opatrenia je zosúladiť funkčných období orgánov Únie, ktoré má napomôcť ku súdržnosti tvorby politik Únie. Ústavná zmluva tiež predĺžila mandát predsedu a predsedníctva na dva a pol roka z predošlých dvoch rokov.

Lisabonská zmluva

Poslednou revíznou zmluvou primárneho práva, ktorá nadobudla platnosť po dramatickom ratifikačnom procese 1. decembra 2009, je Lisabonská zmluva (ďalej

„LZ“). Väčšina zmien obsiahnutých v LZ už bola implikovaná v bezúspešnej Ústavnej zmluve. Lisabonská zmluva potvrdila predĺženie funkčného obdobia členov a náhradníkov Hospodárskeho a sociálneho výboru zo štyroch na päť rokov. Predpokladáme, že s cieľom zosúladiť ho s funkčným obdobím orgánov Únie a tým zabezpečiť konzistentnosť pri tvorbe politik Únie. Taktiež potvrdila predĺženie mandátu predsedu a predsedníctva o pol roka. Po vzore Ústavnej zmluvy upravila spôsob kreovania členov a v neposlednom rade zaviazala povinnou konzultáciou s Hospodárskym a sociálnym výborom vo vybraných oblastiach aj Európsky parlament.

2. Zhodnotenie dopadu revízií na pozíciu Hospodárskeho a sociálneho výboru

Hospodársky a sociálny výbor bol pôvodne koncipovaný ako orgán, ktorého pôsobnosť sa vzťahovala len na ESUO. Spoločenský vývoj a túžba po európskom modeli spoločnosti, v ktorom ústredné miesto predstavujú ľudské hodnoty je príčinou toho, že tento orgán si svoj zmysel zachoval až doteraz. Spôsob jeho fungovania sa nevyhol zmenám. Tak ako sa vplyvom revízií menili Európske spoločenstvá a Únia, menil sa aj Hospodársky a sociálny výbor. Vychádzajúc z podrobnej analýzy obsiahnutej v predošlej časti príspevku môžeme posúdiť závažnosť jednotlivých zmien. Pri posudzovaní je však nevyhnutné vychádzať z počiatočnej pozície skúmaného telesa, pozície Hospodárskeho a sociálneho výboru v dobe jeho inštitucionalizovania Rímskymi zmluvami, až po jeho súčasnú pozíciu zakotvenú v Lisabonskej zmluve. Výsledkom komparácie je nasledujúca tabuľka (tab. č. 1).

Tabuľka č. 1 Prehľad zmien pozície Hospodárskeho a sociálneho výboru (Zdroj: autorka, spracované podľa ZEHS čl.193 - 198 a ZFEÚ čl. 300 - 304)

	Rímske zmluvy	Lisabonská zmluva
Pozícia	Orgán s poradnou funkciou	Orgán s poradnou funkciou
Uplatnenie poradnej funkcie vo vzťahu k týmto orgánom	Rada, Komisia	Európsky parlament, Rada Európskej únie a Európska komisia
Zloženie	Predstavitelia rôznych oblastí hospodárskeho a sociálneho života, najmä predstavitelia výrobcov, poľnohospodárov, dopravcov, pracovníkov, obchodníkov a remeselníkov, príslušníkov slobodného povolania a všeobecných záujmov	Zástupcovia organizácií zamestnávateľov, zástupcov organizácií zamestnancov a iných zástupcov občianskej spoločnosti, najmä zo sociálno-ekonomických, občianskych, profesijných a kultúrnych oblastí.
Počet členov	101 členov	Nesmie prekročiť počet 350
Spôsob kreácie členov	Jednomyselné rozhodnutie Rady	Jednomyselné rozhodnutie Rady na návrh Komisie
Funkčné obdobie členov	4 roky s možnosťou opätovného zvolenia	5 rokov s možnosťou opätovného zvolenia
Funkčné obdobie predsedu a predsedníctva	2 roky	2 a pol roka

Spôsob prijímania Rokovacieho poriadku	Výbor prijme svoj rokovací poriadok a predloží ho na jednomyselné schválenie Rade	Výbor prijme svoj rokovací poriadok
Spôsob zvolania Hospodárskeho a sociálneho výboru	Výbor zvoláva predseda na žiadosť Rady alebo Komisie	Výbor zvoláva predseda na žiadosť Európskeho parlamentu, Rady Európskej únie alebo Európskej Komisie; môže sa schádzať aj z vlastného podnetu
Lehota na predloženie stanoviska	Nie kratšia ako 10 dní odo dňa, keď bola táto lehota oznámená predsedovi	Nie kratšia ako mesiac odo dňa, keď bola táto lehota oznámená predsedovi

Pri pohľade na tabuľku je zrejmé, že sa počas vývoja pozícia Hospodárskeho a sociálneho výboru výrazne posilnila. Jeho zatriedenie medzi poradné orgány ostalo síce zachované, no častejšie sa stretávame so snahou o osamostatnenie sa tohto poradného telesa. Významná zmena sa udiala vo vzťahu k orgánom, voči ktorým si Hospodársky a sociálny výbor uplatňuje svoju poradnú funkciu. V súčasnosti sa vzťahuje nielen na Radu Európskej únie a Európsku komisiu, ale aj na Európsky parlament. Lisabonská zmluva oproti ZEHS konkrétnejšie vymedzila subjekty, ktoré v Hospodárskom a sociálnom výbore pôsobia.

Došlo aj k navýšeniu počtu členov, čo vnímame ako súčasť procesu rozširovania členskej základne Únie. Tým, že sa Únia snaží o kontinuitu pri tvorbe politiky, vidíme ďalší krok, predĺženie funkčného obdobia členov, predsedníctva a predsedu, ako prvok zosúladenia funkčných období orgánov Únie. Zvýraznenie pozície Hospodárskeho a sociálneho výboru sa prejavuje aj predĺžením lehoty pri predložení stanoviska, absencie súhlasu Rady Európskej únie pri prijímaní jeho Rokovacieho poriadku a najmä rozšírením množstva oblastí, pri ktorých sa vyžaduje jeho stanovisko. Zároveň chceme poukázať na to, že počas vývoja Hospodárskeho a sociálneho výboru nikdy nenastala situácia, kedy by niektorá z revízných zmlúv odobrala Hospodárskemu a sociálnemu výboru niektorú z jeho právomocí, čo nás len utvrdzuje v tom, že ide o stabilný orgán, ktorý má v administratívnom rámci Únie nezastupiteľnú úlohu.

3. Perspektívy Hospodárskeho a sociálneho výboru v Európskej únii

Ak chceme analyzovať existenciu Hospodárskeho a sociálneho výboru v rámci budúceho vývoja Únie, musíme vziať do úvahy viacero faktorov. Prihliadnuc na skutočnosť, že Hospodársky a sociálny výbor je „len“ poradným orgánom a disponuje jediným reálnym nástrojom, ktorým je právne nezáväzná stanovisko, je jeho vplyv v rámci zohľadňovania záujmov reprezentovaných hospodárskymi a sociálnymi skupinami značne obmedzený. Európska komisia, Rada Európskej únie a Európsky parlament ponímajú stanoviska Hospodárskeho a sociálneho výboru skôr formálne. Ak aj dôjde k presadeniu niektorých požiadaviek, je to zapríčinené skôr podporou iných inštitúcií alebo skupín. Dôvodov na vysvetlenie tejto situácie je hneď niekoľko. Jedným z nich je samotné oslovenie Hospodárskeho a sociálneho výboru.

Ak Európska komisia, Rada Európskej únie alebo Európsky parlament žiadajú o stanovisko, často dávajú Hospodárskemu a sociálnemu výboru len veľmi krátku lehotu na vyjadrenie alebo posielajú návrh aktu až vo fáze jeho finálnej verzie, pričom ostatné

inštitúcie sa na jeho znení už dohovorili. Zároveň skupiny, ktoré sú zastúpené v Hospodárskom a sociálnom výbore majú mnoho príležitosti na ovplyvnenie legislatívy, ktoré sú jednoduchšie a hlavne účinnejšie než v Hospodárskom a sociálnom výbore. Napríklad prostredníctvom vplyvu v nižších úrovniach Európskej komisie, Rady Európskej únie alebo Európskeho parlamentu. Taktiež aj skutočnosť, že členovia Hospodárskeho a sociálneho výboru vykonávajú svoju funkciu na čiastočný úväzok a nepohybujú sa nepretržite na európskej úrovni, ich stavia do nevýhodnej pozície voči osobám z permanentných orgánov Únie. (Zbíral, 2007, str. 168)

Túto skutočnosť si uvedomuje aj samotný Hospodársky a sociálny výbor a stáva sa dôvodom stúpajúcej frekvencie jeho činnosti. Hospodársky a sociálny výbor je prevažne lobistické fórum presadzujúce všeobecné blaho občanov Únie, ktoré uvedomujúc si svoje slabé stránky, sa usiluje o rovnoprávnosť a zmenu svojej pozície z poradného telesa na rovnoprávnú inštitúciu Únie, ktorá by bola oprávnená výrazne sa podieľať na legislatívnom procese a jeho priamom ovplyvňovaní. (Veber, 2004, str. 530) Otázky osamostatnenie sa Hospodárskeho a sociálneho výboru resp. jeho premeny na jednu z hlavných inštitúcií Únie sú síce súčasťou medzivládnych konferencií, no zatiaľ bez záveru a nič nenasvedčuje tomu, že status Hospodárskeho a sociálneho výboru regiónov sa má dostať až na takú vysokú úroveň, aj keď jeho pozícia sa prostredníctvom revízií vždy zvýrazňovala.

Záver

Hospodársky a sociálny výbor v zmysle čl. 13 ods. 4 ZEÚ zaradujeme medzi poradné orgány Únie. Jeho inštitucionalizovanie primárnym právom mu dáva osobitú pozíciu. Umožňuje mu vstupovať do legislatívneho procesu prostredníctvom vydávania stanovísk, no jeho funkciu zároveň limituje „len“ ako funkciu poradného orgánu, ktorého stanoviská nie sú právne záväzné. Hospodársky a sociálny výbor je pôvodným orgánom, ktorého činnosť bola zahájená už v počiatkoch integrácie v roku 1957 Rímskymi zmluvami. Jeho úlohou bolo vytvoriť priestor pre zastúpenie ekonomických a hospodárskych skupín pri vytváraní spoločného trhu. Napriek tomu, že Hospodársky a sociálny výbor je označený ako poradný orgán, nie je vhodné podceňovať jeho pozíciu v rámci administratívneho aparátu Únie.

Na základe analýzy primárneho práva sme dospeli k záveru, že počas vývoja sa pozícia Hospodárskeho a sociálneho výboru výrazne posilnila. Jeho zatriedenie medzi poradné orgány ostalo síce naďalej zachované, ale môžeme badať silnejúci trend osamostatnenia, ktorý je častým predmetom medzivládnych konferencií. Významnou zmenou, ktorú považujeme za pozitívny krok, považujeme rozšírenie poradnej funkcie vo vzťahu k Európskemu parlamentu, s ktorým prišla už Amsterdamská zmluva. Ďalšia zmena sa dotkla zvýšenia počtu členov so stanoveným stropom 350. Toto zvýšenie považujeme za logický a nevyhnutný krok, ktorý spájame s rozširovaním členskej základne. Tým, že Únia sa snaží o kontinuitu pri tvorbe politiky, vidíme ďalší krok, predĺženie funkčného obdobia členov, predsedníctva a predsedu, ako prvok zosúladenia funkčných období orgánov Únie.

Zvýraznenie pozície Hospodárskeho a sociálneho výboru sa prejavuje aj predĺžením lehoty pri predložení stanoviska, absencie súhlasu Rady Európskej únie pri prijímaní jeho Rokovacieho poriadku a najmä rozšírením množstva oblastí, pri ktorých sa

vyžaduje jeho stanovisko. Za zmienku stojí aj fakt, že žiadna z revízných zmlúv nepredstavovala žiadne škrtky v pozícii Hospodárskeho a sociálneho výboru. Ako posledný cieľ príspevku bola stanovená predikcia postavenia Hospodárskeho a sociálneho výboru v budúcnosti Únie. Prikláňame sa k názoru, že pozícia tejto konzultačnej inštitúcie je stabilná o čom svedčí aj jej vyše 50 ročné fungovanie. Zároveň však chceme poukázať nato, že pozícia Hospodárskeho a sociálneho výboru naďalej zostáva v rovine poradnej aj keď sa jeho činnosť vyznačuje stúpajúcou frekvenciou a snahou o zmenu svojho postavenia na rovnoprávnú inštitúciu Únie podieľajúcej sa na legislatívnom procese. Zastávame názor, že Hospodársky a sociálny výbor disponuje širokým potenciálom, no jeho vývoj v budúcnosti bude ovplyvňovaný dopadom opatrení Únie, ktoré rozhodnú o tom či a ako sa jeho pozícia zmení.

Na záver si dovoľujeme vysloviť názor, že post Hospodárskeho a sociálneho výboru v inštitucionálnom systéme Únie je, aj napriek názorom niektorých odborníkov, zaslúžený. V jeho pozícii došlo v priebehu vývoja k výraznému posilneniu oproti pôvodnej úprave a aj keď jeho vplyv na legislatívny proces sa týka „len“ vydávania právne nezáväzných stanovísk, usiluje sa o výraznejšie posilnenie svojej pozície a zvyšuje frekvenciu svojej činnosti. No to, či jeho smerovanie k získaniu prestížnejšej pozície nakoniec dopadne úspešne, závisí od rozhodnutí členských štátov.

Literatúra

Knihy / monografie

1. NOVÁČKOVÁ, D.: Organizácia a manažment inštitúcií Európskej únie. Bratislava: EUROUNION, 2012. 78 s. ISBN 978-80-89374-03-8.
2. VEBER, V.: Dejiny sjednocené Evropy - od Atlantických počátku do současnosti. Praha : NLN, s. r. o., 2009. 811 s. ISBN 978-80-7106-570-8.
3. ZBÍRAL, R.: Institucionální rámec Evropské unie, Právně- politologický pohled. Praha : Linde Praha a.s., 2007. 239 s. ISBN 978-80-7201-682-2.

Elektronické dokumenty

4. EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR. 2015, [online] [cit. 15.12.2015]
Dostupné na internete:
http://www.europskaunia.sk/europsky_hospodarsky_a_socialny
5. KANIOK, P. - ĎAĎOVÁ, L.: Committee of the regions: From advisory body to the chamber of the European parliament. IN Transylvanian Review of Administrative Sciences. 2013, [online] [cit. 27.12.2015] Dostupné na internete:
<http://rtsa.ro/en/files/TRAS-40E-2013-7KANIOK,%20DADOVA.pdf>

Právne predpisy

6. Jednotný európsky akt
7. Ústavná zmluva
8. Zmluva o Európskej únii
9. Zmluva o fungovaní Európskej únie
10. Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva
11. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva
12. Zmluva o Európskom spoločenstve

-
13. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ
  14. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu
  15. Zmluva z Amsterdamu
  16. Zmluva zakladajúca ústavu Európskej únie
  17. Zmluva z Nice
  18. Zmluva z Lisabonu
-